

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 541-01-3/2019/6 EPA 683-VIII
Ljubljana, 19. 7. 2019

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F in 81/18-odl. US) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), pripravila

Mnenje

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre-H) – skrajšani postopek

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 25. seji 17. 7. 2019 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre-H), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru po skrajšanem postopku predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija ugotavlja, da se s predlogom zakona zasleduje dva ključna cilja – razmejitev denarne socialne pomoči (DP) od minimalne plače z namenom zmanjševanja t. i. pasti neaktivnosti ter hitrejšo aktivacijo upravičencev do DP za približevanje oziroma vrnitev na trg dela. S predlogom zakona se dodatno usklajuje tudi določbe veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre) z Zakonom o partnerski zvezi.

Kot pojasnjuje Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZEM), je zaradi trajnega dviga zneska minimalnega dohodka, za katerega se je MDDSEZM odločil predvsem zaradi zaščite socialnega položaja družin z otroki (od 1. 6. 2018 naprej minimalni dohodek znaša 385,05 evra (88,91 % minimalne plače), od 1. 8. 2018 naprej pa 392,75 evra (DP bo znašala 402,18 evra, kar predstavlja 91 % minimalne plače)), prišlo do povečanja pasti neaktivnosti (zmanjševanje motivacije za delo in postavljanje upravičenca do DP v ugodnejši socialni položaj od tistega, ki si sredstva za preživetje zagotavlja zgolj z delom ali na podlagi pravic iz dela).

MDDSZEM pojasnjuje, da je bil dodatek za delovno aktivnost kot dodatek k minimalnemu dohodku sprejet 2011, torej v času največje gospodarske krize, ko je DP znašala 230 evrov. Trenutno slednji, ob upoštevanju aktualnih gospodarskih razmer in stanja na trgu dela, po oceni MDDSZEM ne opravlja več svoje osnovne naloge, ampak dejansko viša prag za pridobitev DP ter hkrati povzroča, da opravljanje prostovoljskega dela izgublja svoj osnovni namen. Ugotavlja se namreč, da se institut dodatka za delovno aktivnost v zvezi z opravljanjem prostovoljskega

60
LET
STAVBE

dela pogosto izkorišča kot vzvod za vztrajanje v neaktivnosti oziroma za višanje prejemkov iz naslova DP (fiktivno opravljanje prostovoljskega dela na podlagi ustanavljanja društev s področja prostovoljskega dela), kar se opaža zlasti v starostni skupini 20–40 let, ki bi morala biti na višku svojih delovnih sposobnosti in se aktivno vključevati na trg dela.

Komisija ugotavlja, da gre pri vprašanju aktivacije (zlasti dolgotrajno) brezposelnih za zelo kompleksno problematiko, ki bi terjala sistematičen pristop na več področjih, ne samo z vidika socialnih transferjev, saj je dolgotrajno brezposelne osebe zelo težko aktivirati za ponovno vključitev na trg dela.

Kot nerazumljivo je bilo v razpravi večkrat izpostavljeno trenutno stanje na trgu dela, na katerem po eni strani primanjkuje delovne sile, ki smo jo primorani uvažati iz tujine, po drugi strani pa imamo več kot 70.000 registrirano brezposelnih oseb in, kot sklepa komisija, najbrž tudi precejšnje število neregistrirano dolgotrajno brezposelnih, ki se jih ne vodi več v evidencah Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ) in ki so prejemniki DP daljše časovno obdobje (MDDSZEM na seji komisije ni razpolagalo s podatki o številu neregistrirano dolgotrajno brezposelnih). Komisija obenem z zaskrbljenostjo ugotavlja, da je navkljub izboljšani gospodarski situaciji in nižji stopnji brezposelnosti v državi še vedno več kot 14 % odraslih upravičenih do DP (februarja 2019 67.121 oseb), njihovo število pa skozi leta vztrajno narašča.

V razpravi je bila izražena skrb, da se bo z odpravo dodatka za delovno aktivnost prizadelo najbolj ranljive skupine prebivalstva, ki živijo na robu ali pod pragom revščine, ter hkrati izgubilo pomemben vzvod za aktivacijo dolgotrajno brezposelnih. Podana je bila tudi pripomba, da ni primerno, da bi se zakonodajo spreminjalo zgolj zaradi nekaj primerov kršitev pravice do dodatka za delovno aktivnost (v povezavi z opravljanjem prostovoljskega dela), ne da bi se upoštevalo učinek predlaganih sprememb na številne dolgotrajno brezposelne osebe, ki so popolnoma odvisne od prejemkov iz naslova DP, ker res niso sposobne za delo. Na navedene pomisleke je MDDSZEM podalo podrobnejše obrazložitve in zagotovilo, da predlagane spremembe ne izhajajo iz dejstva, da nekateri prejemniki DP neutemeljeno izkoriščajo trenutno zakonodajno ureditev, ampak temeljijo na želji po vpeljavi bolj primernih rešitev za aktivacijo (dolgotrajno) brezposelnih oseb, kot jih predstavlja trenutno veljavni dodatek za delovno aktivnost. MDDSZEM dodatno pojasnjuje, da so bile opravljene tudi podrobne analize učinkov predlaganih rešitev na prejemnike DP po posameznih starostnih razredih, ki so pokazale, da dodatek za delovno aktivnost na podlagi trenutnih razmerij med DP in minimalno plačo ter socio-ekonomskega stanja v državi ne opravlja več svoje prvotno zamišljene naloge.

Komisija je bila seznanjena, da je bil predlog zakona dan v proučitev tudi Socialni zbornici Slovenije in Inštitutu Republike Slovenije za socialno varstvo, ki sta podprla predlagano ukinitve dodatka za delovno aktivnost, ter da se bo navedeni dodatek nadomestilo z drugimi spodbudami za hitrejšo aktivacijo upravičencev do DP na trgu dela, še zlasti dolgotrajno brezposelnih oseb. Kot pojasnjuje MDDSZEM, je ključni namen sistema socialnega varstva ravno ta, da prepozna osebe, ki potrebujejo pomoč v obliki programov in storitev oziroma finančno pomoč kot podlago za opolnomočenje in vrnitev na trg dela. Končni cilj je torej (ponovna) osamosvojitve oseb, na podlagi vstopa na trg dela in vključitve v socialna zavarovanja, ki v

primerjavi z DP, ki predstavlja ukrep začasne narave, zagotavljajo socialno varnost posameznika na dolgi rok.

Trenutno znesek DP, ki za prvo odraslo osebo ali samsko osebo ali odraslo osebo, ki je v institucionalnem varstvu, od 1. 6. 2018 znaša 392,75 evra, za 30 % presega znesek do 1. 6. 2019 veljavne DP (321,26 evra), znesek DP iz 2011, ko je bil uveden dodatek za delovno aktivnost, pa kar za 160 evrov. Posledično MDDSZEM ocenjuje, da se z ukrepom ukinitve navedenega dodatka situacija prejemnikov DP glede na stanje pred 1. 6. 2019 dejansko ne bo poslabšala. Enako velja za tiste prejemnike DP, ki opravljajo prostovoljsko delo, saj bo po novem njihov prejemek iz naslova DP še vedno višji, kot je znašala višina DP pred 1. 6. 2019, ob vključenem dodatku za delovno aktivnost (skupaj 380 evrov, ker je 12 evrov manj od trenutne višine DP oziroma 22 evrov manj od višine DP, ki bo veljala od avgusta 2019).

Ukrepi za aktivacijo brezposelnih oseb, ki bodo nadomestili dodatek za delovno aktivnost, bodo po pojasnilih MDDSZEM milejši in bolj prijazni do upravičencev do DP, saj prejeto plačilo za aktivacijo iz naslova usmerjenih in ciljnih programov aktivne politike zaposlovanja (APZ) in zaposlitvene rehabilitacije do višine 200 evrov ne bo več vplivalo na višino prejete DP. Razpoložljivi dohodek brezposelne osebe bo kljub temu, da bo prejemala določen dohodek iz naslova vključenosti v programe APZ, torej po novem ostal nespremenjen.

Kot pojasnjuje MDDSZEM, se z navedenim ukrepom namerava razrešiti problematiko tistih, ki se trenutno ne želijo vključevati v ukrepe APZ ravno zato, ker jim prejeta plačila znižujejo višino prejete DP, kar je v nasprotju z osnovnim namenom programov APZ - opolnomočenjem posameznika za ponovno vključitev na trg dela. Navedena spodbuda bo aktualna tudi za upravičence do DP, ki trenutno izvajajo prostovoljsko delo, saj njihovo vključevanje v programe socialne aktivacije ali aktivne politike zaposlovanja prav tako ne bo vplivalo na njihov razpoložljivi dohodek in posledično višino prejete DP.

Navedene nove spodbude bodo hkrati poenostavile postopek priznavanja pravice do DP, tako za upravičence do DP kot za centre za socialno delo. V skladu s trenutno veljavno ureditvijo mora namreč upravičenec do DP vsak mesec posebej centru za socialno delo sporočiti višino prejema, ki ga prejema iz naslova APZ, na podlagi česar se mu nato zmanjša DSP. Takšnih določb so 2018 centri za socialno delo izdali kar 13.000, kar pomeni, da bo takšen ukrep tudi zanje predstavljal bistveno razbremenitev in strokovnim delavcem omogočil več časa za opravljanje drugih nalog.

Komisija v masi (registriranih in neregistrirano) brezposelnih prepoznava velik potencial za krepitev lastnih kadrovskega resursov države. Ocenjuje, da določen del (dolgotrajno) brezposelnih res ni (več) sposoben za delo in da smo verjetno že precej blizu neke naravne stopnje brezposelnosti v moderni družbi (5 %), a da bi se določen delež trenutno brezposelnih oseb s primernimi pristopi zagotovo še dalo aktivirati, čeprav je to izredno zahtevna naloga. Skrb za aktivacijo brezposelnih oseb je, kot opozarja komisija, v tesni povezavi s skrbjo za duševno in fizično zdravje posameznika, ki sta v veliki meri povezana tudi z njegovo delovno aktivnostjo. Po mnenju komisije bi se zato morali s programi socialne aktivacije in APZ posebej osredotočiti na tiste, ki jih evidence ZRSZ ne zajamejo več, zlasti na mlade v

navedeni populaciji, pri katerih je zagotovo še dovolj potenciala za delovno aktivacijo. Prav tako bi bilo treba oblikovati posebne ukrepe za ohranitev delovne aktivnosti starejše populacije, ki ji trenutno prijava v evidence brezposelnih na ZRSZ pogosto služi kot prehod v upokojitev, kar po oceni komisije ne predstavlja ustrezne rešitve.

MDDSZEM v zvezi z navedenim pojasnjuje, da se trudi k reševanju problematike pristopati na način hkratnega uvajanja ukrepov na različnih področjih. Tako se npr. razmišlja o zaostritvi zakonodaje s področja urejanja trga dela v zvezi z možnostjo večkratne zavrnitve ponujene zaposlitve brez izgube pravice do DP, načrtuje se tudi nadaljevanje izvajanja oktobra 2018 začetega in junija 2019 zaključenega pilotnega projekta poglobljene socialne aktivacije brezposelnih oseb, v katerem so aktivno sodelovali tudi ZRSZ in centri za socialno delo in ki je dal dobre rezultate. Na njegovi podlagi se je na trg dela vključilo kar nekaj brezposelnih oseb, med drugim je bil usmerjen tudi v temeljito proučevanje konkretnih vzrokov za neaktivnost posameznika in posledično preprečevanje zdrsa brezposelnih oseb v fazo dolgotrajne brezposelnosti.

MDDSZEM prav tako pritrjuje razmišljanju komisije, da so mladi tista ciljna skupina brezposelnih, ki bi jih bilo treba še posebej aktivno naslavljati, in pojasnjuje, da se že išče rešitve za prejemnike DP, ki so do zdaj opravljali prostovoljsko delo. Motivacijo za nadaljevanje navedenih aktivnosti se želi ohraniti z vzpostavitvijo povezave med programi socialne aktivacije in prostovoljskimi aktivnostmi, na podlagi plačila za opravljeno delo, ki ne bo negativno vplivalo na prejeti znesek DP. Ob tem MDDSZEM poudarja, da ostaja manevrski prostor za iskanje novih, inovativnih pristopov k reševanju problematike (dolgotrajne) brezposelnosti oziroma socialne aktivacije prejemnikov DP.

Komisija je na podlagi opravljene razprave in pojasnil predstavnic predlagateljice novele sprejela sklep, da predlog zakona **podpira**.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije mag. Peter Požun.

Sekretarka komisije
mag. Nuša Zupanec, l.r.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l.r.